

Lukija on ehkä huomannut, että Oulun Kauppalubin kesästä saakka työn alaisena ollut puutalo on saanut uuden "meikin", uuden ilmeen. "Meikkaaja" on tietenkin tavoitellut talon alkuperäiseen tyyliin, uusrenessanssiin, sopivaa värisävyä, mutta huvittaa todeta, että uusi väri, violetti, samalla on mitä modernin väri. Eikö vain! Onnistunut joka tapauksessa.

Kauppalubi avasi kyllä ovensa joitakin aikoja sitten, mutta valmis se ei ole vielä, keväällä viivästyneitä töitä jatketaan sisällä ja ulkona. Vaikka vanhan puutalon puuosat kokonaisuudessaan ovatkin jo käytössä, näkyy keskeneräisyys esim. Aleksanterinkadun suuntaisessa pääseinässä vielä ensi kesään saakka, puolet ikkunoista, juhlasalin kaikki pääkadun puoleiset, ovat entistämättä, odottavat uutta kesälomakautta. Tapahtumista sivussa oleva, ei ole voinut kuvitellaakaan, kuinka mielenkiintoisia tilaratkaisuja vanha talo, koko tuo vanha kartano kaikkineen, on tarjonnut. Harva kai tiesi, kuinka valtaisan olivat esimerkiksi kellaritilat ja kuinka upeita holveja kätkeytyi maanpäällisen lattian alle. Vanhan kauppaluban Aleksanterinkatu 9-Hallituskatu 6 saneeraukseen sisältyi myös piharakennusten Hallituskadun puoleisten päätyjen säilyttäminen. Päärakennusta lähinnä olevan päätytalon säilytetty tiilitalo rakennetaan klubin käyttöön jo tässä vaiheessa, mutta toisen päädyin taaksensa kätkevä piharakennus, varastot ja tallit, jää toistaiseksi saneeraamatta. Suurisuuntaisen saneeraus- ja restaurointisuunnitelman laati Harjun entinen opettaja, äskettäin edesmennyt Olli Pöyry, Oulun yliopiston ensimmäinen arkkitehtiprofessori. Päärakennuksen arkkitehti vuodelta 1884 on kuuluisa Th. Höijer, tässäkin saneerauksessa

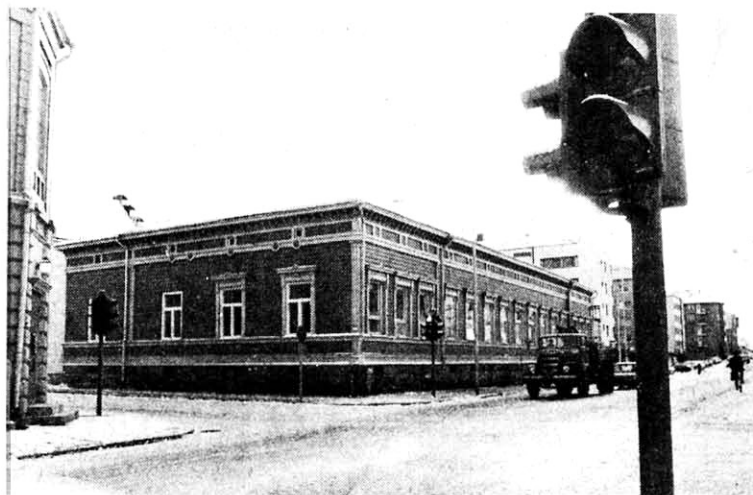
säilytettyjen Hallituskadun katusadadien arkkitehti Helge Rancken, helsinkiläisiä molemmat. Höijer oli ehkä kaikkein merkittävin Suomen uusrenessanssiarkkitehteista. Näin Pekka Päivärinne.

Nuori Päivärinne, jonka Oulu juuri on menettänyt asemakaava-arkkitehdiksi Kouvolaan, laati äskeisinä opiskeluvuosiensa Oulun yliopiston rakennustaiteen historian laitokselle talon Aleksanterinkatu 9 rakennushistorian. Siinä hän kertoo, että tälle paikalle rakennettiin 1822-vuoden tulipalon jälkeen uusi talo 1826. Uusi Ehrenströmin-Engelin asemakaavaan vedetty katu sai nimekseen Wester Lång Gatan eli Länsi Pitkäkatu.

Vanhimpien piirustusten perusteella tekee mieli päätellä, että katuristeystä lähinnä olevat kellarit ovat tuolta ajalta. Päivärinne tietää, että tontin, tuossa vaiheessa n:o 34 I kaup.osassa, oli jo ennen paloa omistanut kauppias Herman Julius Granberg Johan-Israelinpoika.

Granberg oli oululaista sukua, Turun studentti ja Vaasan hovi oikeuden auskultantti, lukenut nuorukainen siis, joka 1804 asettui kotikaupunkiinsa kauppiaksi. Kolmessakymmenessä vuodessa hänestä tuli hyvin varakas mies. Näissä rantakortteleissa asui jo viimeistään 1700-luvulla enimmäkseen varakasta kauppapapovaristoa. Korttelien sijainti lähellä Hahtiperää ja Ankuriniemeä-Pakkahuonetta (ja meritullia) oli edullinen. Koko ranta Kauppurienkadun päästä, Matilaisen rannasta, Kaupunginonjan suulle oli täynnä kauppiaiden aittoja ja makasiineja, jotka säilyivät 1882-vuoden tulipaloon saakka, osa tähän päivään, kuten tiedämme.

Herman Julius ei ollut naimisissa, mutta poika hänellä oli, Poika Johan peri tontin, siinä vaiheessa 1/6 korttelista, veljenpoika Ferdinand sen tontin, joka nyt on poliisilaitoksen alla.

Granbergin tontista oli muotoutunut aikakaudelle tyyppillinen umpikartano. Johan kuoli 1851 jättäen lesken ja Herman Julius-nimisen pojan, josta tuli tunnettu merikapteeni. Granbergin leski Elisabeth s. Holm) meni uuteen avioon direktori Gustaf Ulrik Lindemanin kanssa. Palovakuutuskirjaan on 1861, kertoo Päivärinne, merkitty tontin omistajaksi Lindeman ja asemakaavapiirtustuksessa 1860 tonttiin on jo liitetty viereinen pitkäkadun puoleinen puutarhaksi merkitty kortteli kuudennes (jo 1848, olettaa P.P.). Marraskuun alussa 1882 tuhosii sitten tuli koko tämän rantaluon. Palon jälkeen julkaisuun Oulun Lehden tulipalokarttaan on koko korttelinkolmannuksen omistajaksi merkitty em. kapteeni Granberg. Lindeman lienee siihen mennessä kuollut.

Herman Julius II oli 1879 ryhtynyt myös kauppiaksi. Tulipalouutisten mukaan tontilla oli toiminut ja tuhoutui Uusi Kirjapaino, jossa oli painettu rinnan mm. kahta sanomalehteä, Pohjois-Suomi- ja Uleåborgs Tidning -nimisiä, edellinen aloittanut 1876, jälkimmäinen 1877. Muistelen lukeneeni, että omistaja oli sama! Suomenkielinen lehti loppui sitten tähän tuohon. Tontti vaihtoi omistajaa. Uusi isäntä oli filosofian maisteri Jacob Gustaf Pentzin, tervakauppias ja sahanomistaja. Hänen tilauksestaan syntyi se kauppalakartano, jonka me tunnemme. Piirustukset on päivätty 1884. Päärakennuksessa oli mm. 14 lämmintä huonetta. Lähinnä päärakennusta olevassa ja siis osittain säilytetyssä pi-

harakennuksessa oli tiiliolosassa alunperin pesutupa ja kamari, yläkerrassa asuinhuone ja keittiö, puisissa siipiosissa eteinen, renkitupa, pirtti ja halkovaja. Takalaidan piharakennuksessa oli tavaramakasiineja, vaunuliiteri, kolmen hevosen talli ja käymälä.

Pentzinin kuoltua 1909 möi leski tontin ja kiinteistön SOK:lle. Tapahtui 1913. Ebba Maria Pentzin, s. Eriksson, oli tukholmlatar, ja Tukholmaan hän palasikin. SOK, jonka jo minäkin muistan, suoritti melkoisia remontteja ja laajensi Suomen Pankin puoleista piharakennusta. Uudistusten arkkitehtuurista vastasi Rob.Lyly. SOK:n kasvaessa tarvittiin 1924 uusia laajennuksia, jolloin em. piharakennus levitettiin tontin laidasta laitaa ja siihen tuli talli 18 hevoselle. Kun sitten SOK sai Ouluun uuden nykyaikaisen ja nykyisen toimitalonsa, vaihtoi vanha kauppalakartano jälleen omistajaa. Ostaja 1938 oli Kauppiain Oy, joka sitten aikanaan kolmen vastaavanlaisen keskusliikkeen kanssa perusti Keskon. Ja niin siirtyi Aleksanterinkatu 9 Keskolle. Kauppalubin vuoro tuli vasta 1957 jälkeen, ostajana tätä varten perustettu Kauppalubin Kiinteistö Oy. Muutoksista vastasi tuolloin, kuten hieman myöhemminkin, arkkitehtuuritoimisto Uki Heikkinen. Kuten moni varmaan muistaakin, muutti Kauppalubi tänne rantaan Rauhalasta, jonka omisti PYP, joka sitten lahjoitti Aströmien vanhan kauppalakartanon 1959 suurin toivein aloittaneelle Oulun yliopiston ylioppilaskunnalle.